
IVONA MARIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

TEA RIHTAR JURIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Godišnji sastanak EGMUS-a, Europske grupe za muzejsku statistiku, prvi je put održan u Hrvatskoj 11. i 12. listopada 2018. u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC-a), uz financijsku potporu i pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Na plenarnom sastanku bilo je 27 sudionika iz 12 zemalja (Finske, Francuske, Njemačke, Latvije, Litve, Makedonije, Nizozemske, Poljske, Rumunjske, Srbije, Švedske i Hrvatske).

O EGMUS-u

Europska grupa za muzejsku statistiku osnovana je 2002. sa sjedištem u Berlinu, a dosad joj se pridružilo 30-ak europskih, ali i izvanoeuropskih država, čiji se predstavnici svake godine okupljaju oko teme muzejske statistike i njezina usklađivanja na međunarodnoj razini, kao i oko aktualnih muzeoloških pitanja. EGMUS od svojih početaka surađuje s Eurostatom, a rezultati dvogodišnjega zajedničkog projekta predstavljeni su na međunarodnom sastanku u Zagrebu. Svoj doprinos grupa daje i projektima poput Europeane, Enumeratea, sudjeluje u izradi ISO standarda 18461 za međunarodnu muzejsku statistiku te podupire rad na ISO/CD 21246 za ključne indikatore namijenjene muzejima, a sudjeluje i u ostalim međunarodnim projektima.

Muzejski dokumentacijski centar sudjeluje u radu grupe od 2003.¹, a 2017. postao je članom užeg tijela (engl. *core group*), što je potaknulo održavanje međunarodnog skupa u MDC-u. Članstvo užeg tijela još čine predstavnici nizozemskog Ministarstva obrazovanja, kulture i znanosti Robert Oosterhuis, predstavnik francuskog Ministarstva kulture Marco Marchetti te predstavnici njemačkog Instituta za istraživanje muzeja iz Berlina predvođeni prof. dr. sc. Monikom Hagedorn-Saupe, ujedno i predsjednicom CIDOC-a, ICOM-ova međunarodnog odbora za dokumentaciju. Savjetnici užeg tijela EGMUS-a su i Trilce Navarette, istraživačica i profesorica na roterdamskom Sveučilištu Erasmus te stručnjak u području statistike Nico Heerschap iz nizozemskoga Centralnog ureda za statistiku. Uloga užeg tijela jest usmjeravanje i koordinacija rada EGMUS-a, organiziranje godišnjih sastanaka te odlučivanje o žarišnim temama plenarnih sastanaka.

Središnja tema zagrebačkog sastanka bila je statistika besplatnih posjeta i politike naplate ulaznica u posljednjem desetljeću, učinci mijenjanja politike naplata te buduće strategije. Ta je tema u fokusu interesa zemalja čiji su standardi muzejske djelatnosti na visokoj razini, posebice Ministarstva kulture Francuske, čiji je državni vrh u razdoblju uoči sastanka zatražio specifična istraživanja te teme i iskazao osobito zanimanje za rezultate istraživanja ostalih zemalja sudionica EGMUS-ova skupa.

Srodna tema važna za razvoj publike o kojoj se također raspravljalo na sastanku EGMUS-a jesu ne-posjetitelji muzeja (engl. *non-visitors*). Rezultate Eurostatova *SILC* (engl. *Statistics on Income and Living Conditions*) istraživanja o nesudjelovanju u kulturi predstavila je Marta Beck-Domzalska, a Robert Oosterhuis protumačio je rezultate Eurobarometrova istraživanja *Kulturna baština i ne-posjetitelji muzeja*, provedenoga 2017. Prof. dr. sc. Monika Hagedorn-Saupe iz Instituta za muzejska istraživanja u Berlinu predstavila je dosadašnje rezultate rada u izradi standarda za ključne indikatore za muzeje (ISO/NP 21246).

Nacionalna izvješća o temi statistike i politika besplatnog ulaza u muzeje

Baltičke su države na sastanku zastupali predstavnici iz litavskoga i latvijskog ministarstva kulture. Obje države bilježe konstantan rast posjeta između 2009. odnosno 2010. i 2017. godine. U Latviji je na snazi strateški dokument *Kreativna Latvija 2014. – 2020.* sa zacrtanim smjernicama nacionalne kulturne politike, među kojima su najbitnije očuvanje i razvoj kulturnog kapitala sudjelovanjem društva u kulturnim procesima, kreativnost i cjeloživotno učenje, kao i dostupnost kulturnih usluga. U Litvi je besplatan ulaz u muzeje rezerviran za određene (posebice ranjive) društvene skupine poput predškolaraca, djece bez roditelja i odgovarajuće roditeljske skrbi, osoba s fizičkim i mentalnim poteškoćama (uključujući i jednu osobu u pratnji svakoga takvog posjetitelja), za posjetitelje starije od 80 godina, djelatnike litavskih muzeja, članove ICOM-a, a ulaz je besplatan i u određene dane, tj. za vrijeme manifestacija kao što je *Noć muzeja*. Međutim, od 2019. planira se uvođenje besplatnog ulaza svim posjetiteljima muzejskih stalnih postava svake posljednje nedjelje u mjesecu. Time se nastoji postići da se javna sredstva preko muzeja ulažu u društveno-kulturne namjene, da se formira kulturni identitet te da se utječe na razvoj navike u posjetitelja.

¹ Godine 2003. – 2012. MDC-ova predstavnica u EGMUS-u bila je (tada) viša dokumentaristica Markita Franulić, nakon njezina odlaska iz MDC-a na sastanku u Berlinu 2014. sudjeluje tadašnja ravnateljica MDC-a muzejska savjetnica Višnja Zgaga, a od 2016. sastancima EGMUS-a redovno prisustvuje dokumentaristica Tea Rihtar Jurić.

sl.1. Sudionici EGMUS grupe tijekom radnog sastanka u MDC-u

Snimila: Staša Popadić

sl.2. Radni sastanci plenarnog godišnjeg sastanka EGMUS grupe (predstavnicu Francuske iz francuskog Ministarstva kulture – Marco Marchetti i Joséphine Dezellus, Rašeljka Bilić iz Ministarstva kulture RH, Axel Ermerit i Monika Hagedorn-Saupe iz berlinskog Instituta za istraživanje muzeja, Ivona Marić - MDC)

Snimila: Staša Popadić

Švedska je u posljednjim desetljećima dva puta uvela besplatan posjet državnim muzejima – od 2005. do 2006. ulaz je bio besplatan za posjetitelje 19 državnih muzeja, te ponovo 2016., kada je uveden model koji je i danas na snazi. Naime, 2015. švedska je Vlada predložila da se iz proračuna izdvoji 80 milijuna švedskih kruna za uvođenje besplatnog ulaza u 17 državnih muzeja. Učinci takve mjere u smislu povećanja posjećenosti muzeja u navedenim razdobljima vidljivi su na grafu koji prikazuje posjećenost od 2003. do 2017. Za švedskim se primjerom poveo i jedan finski muzej – Gradski muzej u Helsinkiju, koji je nakon uvođenja besplatnog ulaza također zabilježio rast broja posjeta. Gledajući na razini Finske, od 2012. udio besplatnih posjeta u ukupnom broju posjeta uvijek je viši od 50 %. Besplatan ulaz za sve posjetitelje ima 18 % finških muzeja, 58 % njih besplatno mogu posjetiti mlađi od 18 godina, a broj muzeja koji provode takvu politiku neprekidno raste. Povećanje broja posjetitelja i ravnomjernija raspodjela sredstava od prihoda između velikih i malih muzeja rezultat je uvođenja godišnje muzejske karte koja vrijedi za više od 280 muzeja.

U Poljskoj se broj muzeja od 2000. povećava. Prema podacima za 2015. – 2017., posjećenost muzeja pokazuje trend rasta, dok je u istom razdoblju broj posjeta s besplatnim ulazom blago porastao, a potom neznatno pao. Poljsko Ministarstvo kulture i nacionalne baštine financijski podupire programe koji su namijenjeni društvenim skupinama čije je sudjelovanje u kulturnom životu ograničeno zbog dobi, financijskog statusa ili invaliditeta (stariji ljudi, mladež, djeca, osobe s tjelesnim poteškoćama, osobe lošijega materijalnog stanja i sl.).

Rumunjska nema službenu politiku u vezi s besplatnim ulazom u muzeje. Iako ne postoji standardizirana praksa na nacionalnoj razini, mnogi muzeji omogućuju slobodan ulaz nekim kategorijama posjetitelja (obično su to djeca do šeste godine, studenti, umirovljenici, članovi ICOM-a i ICOMOS-a, novinari) ili su barem cijene za te posjetitelje niže. Besplatan ulaz za sve posjetitelje barem jedanput u mjesecu u 2017. nudilo je 23,6 % rumunjskih muzeja, dok je njih 3,8 % sudjelovalo u manifestacijama *Europska noć muzeja / Međunarodni dan muzeja*, za vrijeme kojih je ulaz u muzeje bio besplatan. Ministarstvo kulture je od 2005. do 2008. omogućilo besplatan ulaz u muzeje posjednicima iskaznice *EURO<26*, kao i učenicima, ali samo za vrijeme školskih praznika. Besplatan ulaz potencijalno izaziva negativne konotacije (sumnju na mito, loš sadržaj).

U posljednjih deset godina u Makedoniji (od veljače 2019. pod nazivom Republika Sjeverna Makedonija) su se otvorili muzeji koji ne ispunjavaju uvjete Zakona o muzejima. U toj zemlji trenutačno djeluju 33 muzeja priznata od Ministarstva kulture. Nova nacionalna strategija kulturnog razvoja 2018. – 2022. predviđa izmjene zakona i reviziju muzejskog statusa.

Srbija je kao nova članica EGMUS-a prvi put sudjelovala na sastanku grupe. Srpski su predstavnici ukratko prezentirali djelatnost Zavoda za proučavanje kulturnog razvoja koji vodi bazu podataka o 2290 kulturnih institucija u Srbiji. Od 2013. provode godišnju anketu o posjetiteljima, zbirkama i izložbama, a statističke izvještaje objavljuju u suradnji sa Statističkim uredom Republike Srbije. U skladu sa službenom politikom i preporukom Ministarstva kulture, besplatan je ulaz omogućen na državne blagdane. Muzejski festival *Muzeji za 10* također podrazumijeva besplatan ulaz u sve muzeje, a osim toga, u većini srpskih muzeja ulaz je besplatan barem jedan dan u tjednu. Podatci o pet najposjećenijih muzeja u 2017. upućuju na moguću korelaciju s praksom besplatnog ulaza. Osim toga, predstavnici Srbije izvjestili su kako je Zavod proveo istraživanje stereotipova i stajališta prema muzejima, upozorivši na razlike između posjetitelja muzeja, potencijalnog posjetitelja i ne-posjetitelja.

Statistički podatci za Njemačku predstavljani na sastanku odnose se na 2016. Zabilježen je pad broja posjeta od 2,2 % u usporedbi s prethodnom godinom, ali od 1990. posjećenost njemačkih muzeja općenito raste. Prema vrsti, najposjećeniji su arheološki i povijesni muzeji, koji čine 7,5 % muzeja, a njihova je posjećenost 19,2 %, slijede ih muzeji znanosti i tehnologije (njih 12,5 %) sa 16,7 % posjećenosti te umjetnički muzeji (kojih je 10,6 %) sa 16,2 % ukupne posjećenosti. Među njemačkim muzejima najzastupljeniji su muzeji lokalne povijesti i lokalne etnografije te regionalni muzeji, kojih je 43,4 %, ali je njihova posjećenost 13,2 % ukupne posjećenosti. Od muzeja koji su se odazvali na an-

sl.3. Sudionici EGMUS grupe tijekom posjeta Ateljeru Meštrović u Zagrebu
Snimila: Staša Popadić

sl.4. Sudionici EGMUS grupe tijekom razgleda grada
Snimila: Staša Popadić

ketu za 2016. njih 35 % (1557) nije naplaćivalo ulaz. Osim standardnih podataka, iz godišnje su ankete predstavljeni i podatci prikupljeni o stanju digitalizacije u njemačkim muzejima.

Radi homogenizacije i stabilizacije cijena ulaznica u francuske nacionalne muzeje i spomenike, 2011. razrađena je opća referentna tablica s preporukama (cijene se formiraju u skladu sa zemljopisnom lokacijom, veličinom zbirki, turističkom posjećenošću itd.). Cijena ulaznice u Muzej Louvre iznosi 15 eura (online 17), no taj je muzej bio prvi koji je 1996. uveo besplatan ulaz svake prve nedjelje u mjesecu, nakon čega je ta mjera 1999./2000. uvedena i u ostale nacionalne muzeje. Besplatan je ulaz omogućen posjetiteljima mladima od 18 godina (83,8 milijuna posjeta u 2017.), posjetiteljima od 18 do 25 godina (2,5 milijuna posjeta u 2017.) te imateljima propusnice *Pass Education*, namijenjene osoblju koje radi u školama i na fakultetima (300 000 posjeta u 2017.). Besplatan ulaz mogu dobiti osobe lošega imovinskog statusa, nezaposleni, osobe s invaliditetom, ali i osobe zaposlene u djelatnosti grafičkog dizajna, likovni umjetnici i fotografi. Kada se govori o posjećenosti francuskih muzeja, 2012. bila je u tom smislu iznimna, s više od 32 milijuna posjetitelja, a 2015. i, posebno, 2016. bilježi se pad posjećenosti, pogotovo na području pokrajine Île-de-France nakon terorističkog napada. Posjećenost je ponovo narasla 2017. Na pomolu je osmišljavanje novog programa kojim bi se uveo slobodan ulaz, što je potvrđeno sastankom između predstavnika odbora francuskih muzeja i predsjednika Republike.

Rast broja posjeta od 2009. nadalje bilježi i Nizozemska. Početkom 21. st. počelo se raspravljati o besplatnom ulazu u muzeje kao o temi važnoj za istraživanje. Parlamentarna je većina 2005./2006. predložila uvođenje besplatnog ulaza u državne muzeje, međutim, državni tajnik i muzejsko udruženje bili su protiv toga te je ideja nakon parlamentarnih izbora odbačena. Trenutačno u Nizozemskoj ne postoji službena politika Vlade koja bi poduprla besplatan ulaz u državne muzeje. Postoji konsenzus o negativnim učincima besplatnog ulaza, npr. gubitak prihoda, gušenje poduzetničkog duha, davanje pogrešnih signala tipa „što je besplatno, nije vrijedno” itd.

Podatke o naplati ulaznica u hrvatskim muzejima istražila je i predstavila MDC-ova dokumentaristica Ivona Marić. MDC od 2013. hrvatskim muzejima šalje anketni upitnik u obliku tablice radi prikupljanja podataka o njihovoj posjećenosti. U tablici su broježani podatci segmentirani prema tipovima muzejskih sadržaja i tipu posjetitelja. Jedna od stavki koja se prati u tablici jest besplatan ulaz. Promjena u metodologiji izdvajanjem besplatnog ulaza od ukupnog broja posjeta u tablici za 2017. odrazila se na trend rasta posjećenosti. (Prikaz br. 1.)

Za potrebe analize i predstavljanja trenutačnog stanja u vezi s naplatom ulaza u hrvatske muzeje Ivona Marić obradila je podatke iz Registra muzeja, galerija i zbirki u RH koji se odnose na cijenu ulaznica. Radi usporedbe, obrađeni su i podatci iz 2011. objavljeni u Vodiču kroz hrvatske muzeje i zbirke, a iz grafičkog prikaza (Prikaz 2.) može se vidjeti da nije bilo većih razlika u tom razdoblju.

Kategorije posjetitelja kojima neki hrvatski muzeji omogućuju besplatan ulaz najčešće su članovi strukovnih udruga ICOM-a, HMD-a, DPUH-a i sl., ali i neke starosne kategorije (predškolska djeca, umirovljenici) ili ranjive društvene skupine (osobe s invaliditetom, branitelji).

Mnogi muzeji odobravaju besplatan ulaz određene dane u mjesecu, a ne treba zaboraviti ni besplatne manifestacije *Međunarodni dan muzeja* i, posebice, *Noć muzeja*, koju obilježava velika posjećenost. Nasuprot tomu, u strateškim dokumentima Ministarstva kulture RH ne spominje se mjera besplatnog ulaza na nacionalnoj razini koja ne bi bila povezana s izdvojenim manifestacijama.

Prikaz 1. Ukupan broj posjeta: besplatan ulaz

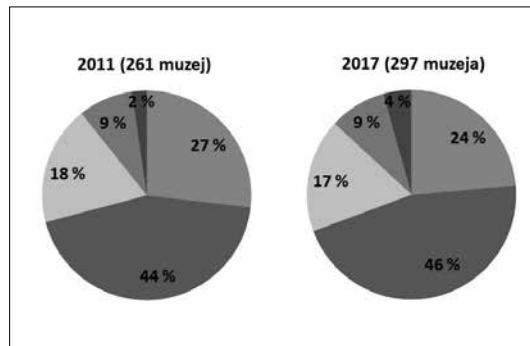
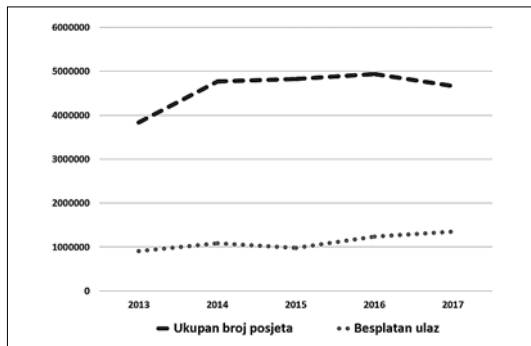
Prikaz 2. Usporedni grafički prikaz naplate ulaza u hrvatske muzeje za 2011. i 2017.

- (1) besplatan ulaz za sve posjetitelje
 (2) naplata ulaznica uz besplatan ulaz za određene kategorije posjetitelja
 (3) naplata ulaznica bez podataka o besplatnom ulazu za određene kategorije posjetitelja

(4) bez podataka o naplati ulaznica

(5) zatvoreno za javnost

Podatke priredila Ivona Marić. Korišteni podaci iz Registra muzeja, galerija i zbirki u RH, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 2018. godina

Kao posebna sudionica na sastanku je bila voditeljica Službe statistike obrazovanja, kulture i znanosti Matija Škegro Vdović iz Državnog zavoda za statistiku. Podsjetimo, Državni zavod za statistiku (DZS) utemeljen je davne 1875., za vrijeme Austro-Ugarske, pod nazivom Zemaljski statistički ured. Prvi podatci o posjećenosti hrvatskih muzeja potječu iz 19. st.², a DZS od 1991. u trogodišnjim razmacima kontinuirano provodi istraživanja i objavljuje podatke o muzejskoj i galerijskoj djelatnosti. Iduće istraživanje odnosit će se na 2018., a rezultati će biti dostupni u jesen 2019.

Suradnja na metodološkom usklađivanju nacionalnih muzejskih statistika – zajednički projekt EGMUS-a i Eurostata

Na sastanku su predstavljeni rezultati dvogodišnjega zajedničkog projekta Eurostata i EGMUS-a čiji je cilj bilo upotpunjavanje i metodološko usklađivanje muzejske statistike različitih zemalja članica grupe. Istražena su nacionalna izvješća i dostupnost statističkih podataka po godinama. Nacionalno je izvješće strukturirano prema ovim odrednicama: ključne karakteristike, definicija muzeja, zakonski okvir, kategorije koje se koriste za vrste zbirki, kategorije vlasništva, grafički prikazi podataka, popis izvora. Za potrebe istraživanja kontaktirano je 26 nacionalnih predstavnika ili članova radne skupine, a odazvalo se njih 21. Mnoge su zemlje sudionice tijekom realizacije projekta ažurirale svoje podatke, a EGMUS-u su se pridružile Srbija i Bosna i Hercegovina, što je i bio jedan od ciljeva projekta – širenje zemljopisne pokrivenosti. Proučene su nacionalne definicije muzeja i ustanovljeno je da 19 država primjenjuje vlastiti nacionalni kriterij, a 12 EGMUS-ov³, što znači da nisu usporedivi. Eurostatovo je istraživanje pokazalo manjkavosti u dostupnim prikupljenim materijalima poput nedostatka informacija, neredovitosti dostave podataka, kao i nedostatka objašnjenja za pojedine kategorije (primjerice, jesu li u analizirani uzorak uključene „institucije nalik muzejima”, engl. *museum-like institutions*, ili one koje se bave muzejskom djelatnošću, izložbene galerije, lokaliteti i sl.).

Radi usklađivanja i bolje usporedivosti različitih nacionalnih podataka, jedan od konkretnih zaključaka projekta jest prijedlog izrade novoga metodološkog formulara za nacionalna izvješća koji bi obuhvatio više kategorija metapodataka. Nova konačna verzija zbog složenosti još nije dogovorena. Doprinos u tom smjeru jest tablica koju je izradila Eurostatova stručnjakinja, a sadržava popis kriterija kojima se određuje koje sve institucije ulaze u opseg istraživanja (*counting unit*), njihovo svojstvo nekomercijalnosti, otvorenost prema javnosti, prikupljanje građe, izložbeni prostori, postojanje (stručnih) djelatnika. Među ostalim kriterijima koji utječu na usporedivost podataka, navedeni su pravni okviri za muzejsku djelatnost, registri muzeja (uvjeti za upis u registar), modeli upravljanja, sudionici i način financiranja (državna i lokalna tijela vlasti, privatni sektor).

Politika nenaplaćivanja ulaznica – tema za daljnja istraživanja

Politika nenaplaćivanja ulaznica za posjet muzeju podijelila je mišljenja u svjetskoj muzejskoj zajednici. Pobornici besplatnog ulaza u muzeje smatraju da sve što je financirano javnim novcem treba biti (i ostati) u svako vrijeme dostupno javnosti bez dodatne naknade. Nasuprot tomu, protivnici te prakse drže da takvom politikom muzeji dovode u pitanje svoju financijsku održivost u već ionako nepovoljnim uvjetima nastalim smanjivanjem javnih sredstava. Ujedinjeno je Kraljevstvo 2001. uvelo besplatan ulaz u nacionalne muzeje za sve posjetitelje. Istraživanja iz 2009. pokazala su da je ta mjera dovela do znatnog povećanja posjećenosti, no ipak nije došlo do većih promjena u profilu posjetitelja.

Nakon predstavljanja iskustava različitih zemalja o (ne)naplati ulaznica, opći je zaključak zagrebačkog sastanka kako je važno sagledati zadanu situaciju i nacionalni (ili lokalni) kontekst unutar kojega se djeluje i prilagoditi se tome. Primjerice, kad bi se ukinula naplata ulaznica u iznimno popularnim muzejima kao što je pariški Louvre, koji već ima problema s prekomjernim brojem posjetitelja, taj bi potez izazvao još veće poteškoće u njegovu funkcioniranju. Ipak, i dalje postoji mogućnost besplatnog ulaza u određenim terminima i/ili za pojedine društvene skupine jer je dostupnost kulturne baštine za sve iznimno važna i treba je zadržati unatoč izazovima. Slobodan pristup kulturnoj baštini i znanju o njoj potencijal je za osobni razvoj i umanjuje socijalne razlike sudionika civilnog društva.

² Zanimljivu činjenicu o interesu Ise Kršnjavoga za profil posjetitelja već u 19. st. istaknula je dr. sc. Žarka Vujić (*Istraživanje korisnika baštine*, Zavod za informacijske studije, 2014., str. 15.)

³ EGMUS-ova definicija muzeja podudara se s ICOM-ovom.

Finska	Finski nacionalni odbor za baštinu – Museovirasto – The Finnish Heritage Agency
Francuska	Ministarstvo kulture – Ministère de la Culture – Ministry of Culture
Hrvatska	Državni zavod za statistiku – Croatian Bureau of Statistics
Hrvatska	Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Ministry of Culture of the Republic of Croatia
Hrvatska	Muzejski dokumentacijski centar (MDC) – Museum Documentation Center
Latvija	Ministarstvo kulture Republike Latvije – Latvijas Republikas Kultūras ministrija – Ministry of Culture of the Republic of Latvia
Litva	Ministarstvo kulture Republike Litve – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija – The Ministry of Culture of the Republic of Lithuania
	Eurostat
Makedonija	Nacionalna galerija Makedonije – Национална галерија на Македонија - National Art Gallery
Nizozemska	Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti – Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – Ministry of Education, Culture and Science
Nizozemska	Sveučilište Erasmus u Rotterdamu – Erasmus Universiteit Rotterdam – Erasmus University Rotterdam
Njemačka	Institut za muzejska istraživanja – Institut für Museumsforschung – Institute Museum Research Berlin
Poljska	Nacionalni institut za muzeje i zbirke – Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów – National Institute for Museums and Public Collections
Rumunjska	Ministarstvo kulture i nacionalnog identiteta – Ministerul Culturii și Identității Naționale – Ministry of Culture
Srbija	Institut za proučavanje kulturnog razvitka – Завод за проучавање културног развитака – Center for Studies in Cultural Development (CSCD)
Švedska	Švedska agencija za analizu kulturnih politika – Kulturanalys – Swedish Agency for Cultural Policy Analysis

PRILOG 1.
Popis institucija iz zemalja sudionica
sastanka u Zagrebu 11. i 12. listopada 2018.

Uz ljubaznu suradnju Muzeja Ivana Meštrovića, za sudionike skupa organiziran je obilazak Atelijera Meštrović pod stručnim vodstvom djelatnice Tatjane Tadić. Vodstvo gradom omogućila je Turistička zajednica Grada Zagreba. Program je ostvaren uz financijsku potporu i pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture.

LITERATURA

Popis mrežnih izvora

1. www.egmus.eu
2. *EGMUS – Hrvatski muzeji među europskim brojkama*, Newsletter, br. 24, 22. studenog 2016., #5
3. *EGMUS 2018 – MDC domaćim idućeg zasjedanja Europske grupe za muzejsku statistiku*, Newsletter, br. 50, 21. studenog 2017., #2
4. *Godišnji sastanak EGMUS-a – o muzejskoj statistici na jesen u MDC-u*, Newsletter, br. 66, 3. srpnja 2018., #3
5. *MDC – Europska grupa za muzejsku statistiku prvi put u Hrvatskoj*, Newsletter, br. 73, 9. listopada 2018., #1
6. *Manje jednako više – „napredna” matematika Umjetničke galerije Ontario*, Newsletter, br. 90, 4. lipnja 2019., #5
7. Državni zavod za statistiku <https://www.dzs.hr/>
8. Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
9. Eurobarometer <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer>
10. ISO /DIS 21246 Information and documentation – Key indicators for museums <https://www.iso.org/standard/70231.html>
11. ISO 18461:2016 – International museum statistics <https://www.iso.org/standard/62504.html>
12. Art Fund, Free admission boosts sense of public ownership of national museums, 29. lipnja 2009., <https://www.artfund.org/news/2009/06/29/free-admission-boosts-sense-of-public-ownership-of-national-museums>
13. Centre for Public Impact, Universal free admission to the UK's national museums, 27. svibnja 2016., <https://www.centreforpublicimpact.org/case-study/free-entry-to-museums-in-the-uk/>
14. Colleen Dilenschneider – Know your own bone, How Free Admission Really Affects Museum Attendance (DATA), 12. kolovoza 2015., <https://www.colleendilens.com/2015/08/12/how-free-admission-really-affects-museum-attendance-data/>
15. Strateški plan Ministarstva kulture 2019. – 2021. [https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%C5%A1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20\(004\).pdf](https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2005/Strate%C5%A1ki%20plan%20MK%202019.-2021.%20-%20Final%20(004).pdf) (24. srpnja 2019.)

IZVORI

1. Vujić, Žarka (ur.). *Istraživanje korisnika baštine*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2014.

Primljeno: 26. srpnja 2019.

THE EUROPEAN GROUP FOR MUSEUM STATISTICS IN CROATIA FOR THE FIRST TIME

In October 2018 the Museum Documentation Centre was host to a plenary session of the European Group for Museum Statistics (EGMUS), at which the main topic was the statistics of free entry into museums in the last ten years, with reports about national data of the participating members. The plenary session was attended by 27 participants from 12 countries - Finland, France, Germany, Latvia, Lithuania, N. Macedonia, Holland, Poland, Romania, Serbia and Sweden and of course Croatia. For the purpose of analysing and presenting the current state of Croatian museums, data were processed from the Register of Museums, Galleries and Collections in the Republic of Croatia (2017) relating to the price of entry and compared with those of 2011, as published in the *Guide to Croatian Museums and Collections*. The analysis showed there had been no particular changes in the period. Representatives of other countries put forward the trends in the charge for entrance into their museums.

At the meeting, in the discussion groups, there was talk of a similar theme, or non-visitors to museums, and the ways in which their profile can be identified. The results of Eurostat's SILC (Statistics on income and living conditions) research into non-participation in culture were presented and the Eurobarometer research on cultural heritage and non-visitors of museums conducted in 2017.